

De plek van de algemeen vormende vakken in de CKS

We want more

De algemeen vormende vakken en dan met name het talenonderwijs: wat blijft er van over op de groene mbo-opleidingen na invoering van de competentiegerichtte kwalificatiestructuur? Biedt de CKS ruimte en hoe kan deze worden benut? Enkele ‘ervaringsdeskundigen’ aan het woord.

Er zijn docenten die zich zorgen maken over wat er in de CKS overblijft van de moderne vreemde talen, de exacte vakken en andere algemeen vormende vakken. André Porck is zo iemand. De docent Engels en oud-docent Duits (‘dat wordt al niet meer gegeven’) op het Groen College in Goes (Edudelta Onderwijsgroep) wordt er niet vrolijk van. Zijn indruk is dat deze vakken alleen dienstbaar moeten zijn aan de beroepssituatie. “Mijn overtuiging is dat mbo-scholen een grote bijdrage moeten leveren aan de sociale en persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers. Ouderwetse algemene ontwikkeling, dus.” Zorgelijk vindt hij het dat er niets is vastgesteld qua richtlijnen en wát is vastgelegd vindt hij onduidelijk. Hij vindt de brondocumenten* die je via Groen Kennisnet-Livelihood kunt downloaden abstract en ze spreken elkaar wat de talen betreft tegen. “Niemand weet wat de status ervan is. Is het verplicht? Uit welke bronnen komen de brondocumenten?” Vragen dus wat Porck betreft. Bij het beantwoorden daarvan kan de stuurgroep die zich binnen Edudelta met de CKS bezighoudt vaak niet helpen, zegt hij. Deze ‘stuurt’ de project-

groepen in Goes die zich bezighouden met de invulling van het toekomstige onderwijsprogramma. André Porck is zelf betrokken bij de invulling van het programma Bloem. “We proberen een voorstel te doen waarin talen en andere avo-vakken een rol hebben. Maar hoe we dat gestalte gaan geven, daar hebben we geen idee van.” Porck is dan ook blij met het initiatief om als docenten bij elkaar te komen voor uitwisseling van ideeën.**

Daarbij komt de angst dat ze worden teruggefloten omdat ze niet voldoen aan

“Het is essentieel dat de leerling kan communiceren; al is het in het nieuwe koeterwaals van MSN en hotmail”

op het laatst opgestelde regels, omdat het kwalificatiedossier* voortdurend in ontwikkeling blijft, plus dat de ‘minimumlijders’ (scholen die het doen met een minimum aan avo, red.) uitgangspunt worden.

Borgen

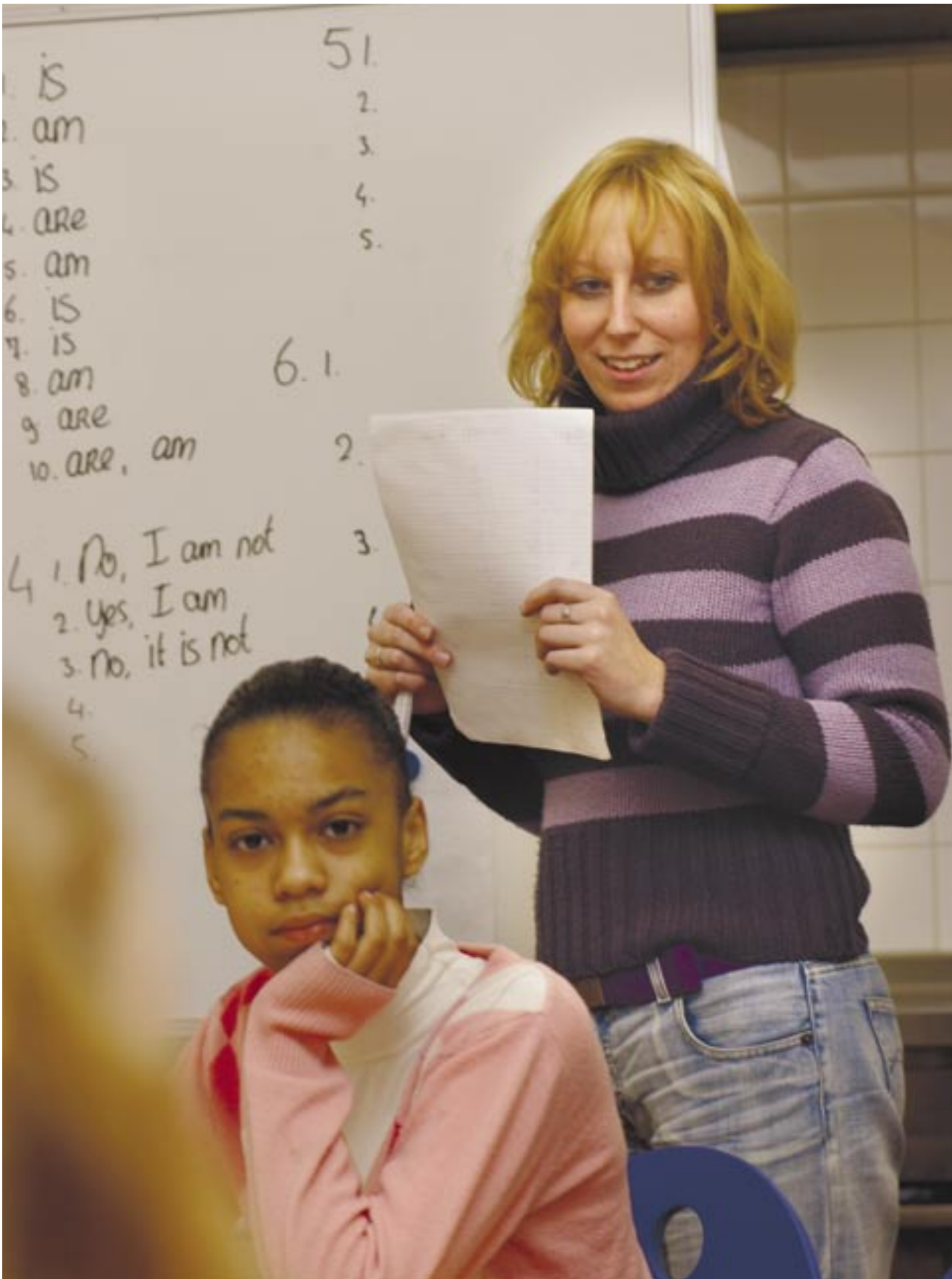
Wim van der Zwan, adviseur authentiek leren bij Edudelta, zegt in een reactie dat de kwestie inherent is aan competentiegericht leren. Want “de competenties zijn het sterkst als je ze vanuit het vraag-

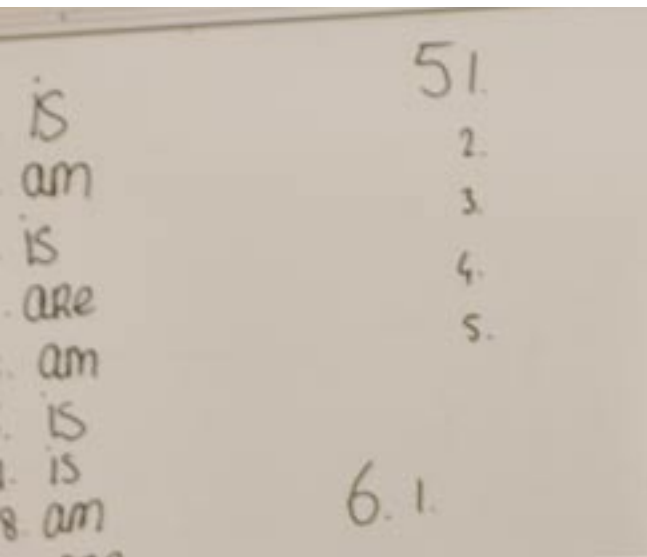
stuk benadert en niet vanuit het curriculum.” De avo-vakken en talen aanbieden vanuit de behoefte van de deelnemers is volgens hem een ontwikkeling en geen gelopen race. “Dat kan en moet je niet van tevoren afdichten, want dan kun je geen competenties verbinden.” Wat in zijn ogen wringt is dat de borgingsinstellingen eisen gaan stellen op het vak sec. “Als je authentiek onderwijs biedt, moet je het ook op die manier kunnen borgen. De last daarvan moeten de docenten niet dragen.” Van der Zwan vindt dus dat je het overdrachtsvraagstuk in alle lagen van de organisatie moet neerleggen en verwacht vooral meer begrip van instellingen als KCE.

Creatiever

Op het mbo in Dordrecht werkt men met competentiegericht onderwijs in de vorm van Natuurlijk Leren. Ivonne van Blommestein, coach/docent Engels, vertelt dat de nadruk ligt op de beroepsrelevante competenties. Ze begrijpt dat, want de leerlingen werken zoveel mogelijk aan authentieke opdrachten, ‘en daarin hebben avo-vakken nu eenmaal niet zo’n grote rol’. Langzamerhand komt nu het besef, dat ook van buiten is opgelegd, dat burgerschapscompetenties ook belangrijk zijn. Hoe deze in te bedden binnen NL, daar moet nog goed over worden nagedacht op het Wellantcollege. “Bij Engels ligt het relatief makkelijk; je hoeft de leerlingen niet te overtuigen van het belang ervan. Het probleem is eerder zelfoverschatting of juist onderschatting, hetgeen je met coaching kunt begeleiden. Maar voor iets als wiskunde ligt het moeilijker.” Van Blommestein vindt dat ze als docent →

Sommige talentdocenten voelen zich in het diepe gegooid en zien beren op de weg; anderen zijn optimistischer gestemd en zien de mogelijkheden van de CKS

zelf creatiever moeten zijn om de avo-vakken binnen authentieke prestaties te krijgen. “Wij moeten dat leren. Ik heb net een prestatie Engels gemaakt, waarvoor leerlingen een les diervverzorging in het Engels geven aan medeleerlingen of op een basisschool.” Van Blommestein is hoopvol en zegt dat ze het nu dus even doen met dergelijke niet-authentieke prestaties en daarnaast zijn er de experturen (spreekuren), workshops, (woorden)boeken en methodes in mediatheek waarvan leerlingen gebruik kunnen maken. Helemaal wanneer het bedrijfsleven eenmaal goed geïnformeerd is wat competentiegericht onderwijs inhoudt – “die hebben vaak nog geen idee” – kan volgens Van Blommestein de school laten zien wat de investering hen oplevert, en dan komt er ook van die kant ook ruimte voor algemeen vormende onderwerpen in het authentieke leren.

Koeterwaals

Hoe ziet men op AOC Oost de rol en invulling van bijvoorbeeld de moderne vreemde talen? Op deze instelling wordt in het ict-project het Groene Lab volop geëxperimenteerd met de kwalificatiedossiers en –profielen. Hoe basisvaardigheden van de ondersteunende vakken worden aangeboden verschilt per opleiding. Van volledige integratie in de opleiding tot losse kennisdelen. Hoe dan ook staan oefensituaties centraal in leerproces; die leiden tot leervragen. Dé

manier om te leren, vindt Lex Meijer. “Pas als je enthousiast wordt ergens voor, en dat word je niet in de klas, is het leereffect optimaal.” Meijer, o.a. docent Nederlands, Engels en maatschappijleer in Twello, is binnen AOC Oost ‘de man voor vervlechten van de competenties’. Deze worden vastgelegd in de brondocumenten. Hij vindt het essentieel dat de leerling kan communiceren, “al is het in het nieuwe koeterwaals van MSN en hotmail; de ander begrijpt het.” Daar gaat het om en niet om de norm van de docent. Meijer vindt dat de leer- en burgerschapscompetenties, avo-competenties en ondernemersvaardigheden in het kwalificatiedossier hiervoor voldoende ruimte bieden. “Leren in reële situaties vergt van de leerkracht dat je bedenkt hoe hij dat doet. Je moet je realiseren hoe de leerling het snelst talen leert, waar

“Iedereen is het erover eens dat vanaf niveau 2 moderne vreemde talen nodig zijn”

het onderwijsaanbod moet plaatsvinden en op welk niveau. Uitgaand van de behoefte van de leerling en de werkgever.”

Experimenteren

Meijer geeft het voorbeeld van een diervverzorging in de Apenheul: die moet Duits en Engels kunnen spreken met bezoekers. Dat waarborgen is aan de docenten en niet aan de CKS. De docenten kunnen informatie uitwisselen door gebruik te maken van Groen Kennisnet-Livelink, van onderlinge contacten. “Iedereen is bereid erover mee te denken. We zijn allemaal zoekende, juist dan kun je samen iets goeds opbouwen.” Marjan Lunter, afdeling Ontwikkeling en Innovatie van Aequor, onderschrijft dit laatste. “De manier om het opleidingsprogramma te ontwikkelen is door als onderwijsinstellingen bij elkaar te

kijken en ermee te experimenteren, zoals al gebeurt op veel aoc's. En bovendien door er binnen de scholen goed over te communiceren.”

Lunter snapt de verontrusting van vakdocenten wel. Maar het gaat bij competenties en de CKS om het geheel: kennis, vaardigheden en houding. Achterliggende kennis moeten docenten zelf invullen naar behoefte. Lunter benadrukt dat de verantwoordelijkheid voor het aanbrenge competenties bij de scholen ligt. Kenniscentra en bedrijfsleven beslissen niet welke avo-vakken gegeven moeten worden. “Wanneer we als kenniscentrum voor alle profielen dezelfde achtergrondinformatie geven, hoop je wel dat alle opleidingen een bepaald niveau aanbieden.”

Minimale beheersing

In de CKS is kennis van vreemde talen opgenomen in het brondocument Leren en burgerschapscompetenties. Lunter: “De talen worden expliciet genoemd, andere avo-vakken zijn veel onzichtbaarder, bijvoorbeeld wiskunde, terwijl dat natuurlijk meestal wel gegeven moet worden.”

Dit document moet gebruikt worden bij de ontwikkeling van kwalificatieprofielen. Voor alle profielen geldt een minimale beheersing van een moderne vreemde taal. “Je wordt er niet op afgerekend, maar iedereen is het erover eens dat vanaf niveau 2 moderne vreemde talen nodig zijn. De invulling hangt natuurlijk samen met het beroep, met het soort profiel. In de referentiedocumenten wordt uitgelegd hoe het in elkaar zit en hoe de niveaus tot stand zijn gekomen. Het referentiedocument ‘Talen in de kwalificatieprofielen’ geeft voorbeelden en niveaus; er worden taalmethoden uitgegeven die dit volgen. De docenten kunnen hiervan gebruik maken bij de invulling van de onderwijsprogramma's.” □

** Zie Lezersservice voor de uitleg van enkele termen rond het kwalificatiedossier.*

*** Waarschijnlijk rond mei 2006 komt er op initiatief van enkele docenten moderne vreemde talen i.s.m. de AOC Raad een studiedag over de ondersteunende vakken binnen de CKS.*